

מזת יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

לא שנה לרבי על המקום

באמתחתי מעשה נפלא:

בהיותי ילד הבטחתי לקב"ה בערב ראש השנה, שלעולם לא ארבי עם בני אדם על מקום ישיבה בבית הכנסת, וזאת מחמת שלדאבוני ראיתי באותה שנה, מריבה שארעה למול עיני, בין שני מתפללים בשבת שובה על מקום ישיבה.

הבטחה זו לא באה לכלל נסיון עד לפני מספר שנים, כאשר אני כבר אבא לתשעה ילדים כ"י, וכך היה המעשה: בערב ראש השנה, קניתי ארבעה כסאות בבית הכנסת, בעבורי ובעבור ילדי.

בזמן התפלה מי שישב לידי הושיב באחד מהמקומות שקניתי, את בנו. הדבר הסב לי נסיון כי היה ברור לי שהוא יודע שהמקום שיד לי, אך זכרתי את מה שהבטחתי לקב"ה ושתקתי. בלית בררה הושבתי את בני על ברכי במשך כשעה תמה, לאחר מכן הבן של אותו יהודי שישב במקום של בני קם כנראה לבית הפסא וכמה רגעים לאחר מכן ארע דבר נורא:

מאורר ברזל גדול שעמד תלוי מעל אותו מקום נפל על אותו כסא בחבטה נוראה עד כדי שהמאורר נשבר מעצמת החבטה. התפלה נעצרה לכמה רגעים וכלם חיששו לשלומם של היושבים במקומות אלו, אך התברר שבנסי ה' <<

לקח מהפרשה

להמליך את ה' על כל מה שיש לנו

המוזון המלך הטוב והמטיב לכל. ולפיכך ראש השנה נקבע ביום בריאת האדם, היות שביום זה אנו מתבוננים שה' ברא אותנו בכדי להטיב עמנו, ומתוך כך אנו מתמלאים בבושה גדולה וממליכים את ה'.

לפי דברנו אפשר לבאר מה שמוכא בהר הקדוש, שאותם שמבקשים על בני חיי ומוזוני בראש השנה דומים לכלבים הצועקים הב, היות שעקר העבודה בראש השנה להמליך את ה' ולהתבונן בכל

הטוב שיש לנו ככה ולומר 'רבונו של עולם, אני צועק אליך מרב שמחה, אתה המלך שלי ואני עבדך יצרת אותי, יצרת את הורני, את בני ביתי, אתה מבריא אותי ומכלכל אותי, ואני מבקש ממך שתתן לי עוד ועוד טוב כדי שאני יוכל להמשיך תמיד לצעק לפניך מרב טוב.

ולפיכך תקנו לנו חז"ל מלכויות, זכרונות ושופרות. מלכויות - לראות את גדלת ה' בכל הבריאה כלה, בכל השלוחים הטובים האשה, ההורים, הרבנים וכן הלאה. זכרונות - לזכר ולהתבונן בכל הטוב, שופרות - לצעק ולהריע מרב כל הטוב; ה', אתה המלך שלנו. ראש השנה זה זמן שאנו עוצרים ממרוצת החיים וצועקים 'המלך' - כל מה שיש לנו זה מהקב"ה, אדם מתרגל לכל מה שה' נתן לו והוא חושב שכוחו ועצם ידו <<

אנו נצבים ימים ספורים לפני ראש השנה ובעצומם של ימי בריאת העולם, בהר הקדוש נאמר שהקב"ה ברא את העולם 'בגין דלשתמודעון לה' - שנביר אותו ונהיה דבוקים בו יתברך. וזה שנאמר "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיהו מו) ה' ברא את כל הבריאה הנפלאה, בכדי שנבוא על ידי כך להביר בגדלת ה', שברב רחמינו משפיע לנו כל טוב דרך שלוחיו הטובים.

השמש, הירח ושאר השלוחים, ממחישים לנו פמה טוב ה' מרעיף עלינו, והגויים טעו בכך שחיו בהרגל ועשו מהשמש ישות, אולם אברהם אבינו עצר והתבונן מי מפעיל את השמש, ומתוך כך הוא המליך את ה' על השמש ופתח בברכת יוצר אור, מה רבו מעשיך ה', המאיר לארץ ולדורים עליה ברחמים.

וזה לא רק צבא השמים, אלא כל השלוחים שהבורא שולח לנו להטיב עמנו, מעוררים אותנו להתבונן פמה טוב ה' ולהמליך אותו על כל הטוב שאנו מקבלים ובענין שיוסף הצדיק המושל את אביו ואמו לשמש והירח. וזו העבודה בימים אלו, להתבונן בבריאת העולם ולראות את כל מה שה' ברא במיוחד עבורנו ולהמליך אותו. מלכות פרושו שאנו מתבוננים בכל הטוב שיש לנו ומודים על כך לבורא, ובענין שאנו מברכים בברכת

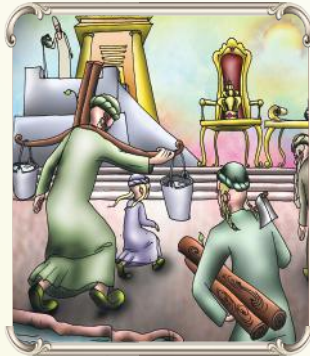

הַאֱלֹהִים" - ארח החיים של יהודי זה עם מחשבה על ה' בכל מעשהו, כשיהודי אוכל הוא חושב על ה', כשיהודי קם בבקר הוא קם כמו יהודי ואומר 'מודה אני - רבונו של עולם אני ממליך אותך על היום החדש שאתה נותן לי על עוד יום של חיים בריאים לעבודתך.

וזה שנאמר בפרשה הקודמת "ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלוקיך" - כל בר דעת מבין שה' לא מצפה מאתנו שנעסק רק בשם שלו ונירא מהאותיות, אלא שנתבונן במעשי ה' ובגדלתו ונצחק "גדול ה' ומהלל מאוד".

וזו היתה גדלתו של דוד מלכנו שהמליך את ה' על כל הבריאה על כל האברים שפועלים בגופו ולפיכך תקנו לנו חז"ל לקרא פסוקי דאמרה בכל בקר לפני שאנו נגשים למלך בשמונה עשרה, ללמדנו שלפני שאדם נגש למלך עליו להתבונן בגדלת המלך עליו, מה ה' עושה לך בפרטיות ולכלם בכללות.

וזה שאמרו חז"ל (ר"ה יז): "כל שנה שאין מריעין לה בתחלתה מריעין לה בסופה" באשר אדם לא משפיל לצעק לה' מרב כל הטוב שה' נותן לנו ולהמליך את ה' על האשה על הילדים ועל הבריאות, אזי ה' שולח לו תזכורות כואבות רח"ל בכדי שיתעורר ולא יחיה בהרגל, שיבין שזה שהוא בריא ולא שוכב במטה זה הכל מרחמי ה' עליו ומליך את ה', ולפיכך בר"ה שזה יום הדין אנו מריעין מרב כל טוב.

כל השלוחים שהבורא שולח לנו להטיב עמנו, מעוררים אותנו להתבונן כמה טוב ה' ולהמליך אותו...

כמו שאמר דוד מלכנו "ואנחנו נברך יה" - ה' לא צריך שנברך אותו, אלא ה' מצפה שנברך בכל הטוב שהוא נותן לנו ונברך לפניו בהכנעה 'ברוך' מלשון ברעית ברוך שאנו פורעים לפני המלך מרב בוששה על כל הטוב ובכל בקר מחדש אנו מברכים את כל הברכות של פוקח עורים ומלביש ערומים ואלוקי נשמה ואשר יצר, כי אדם עלול להסתחף אחרי העולם שמטעה מאוד, שכביכול הכל זה שגרה וטבע המוכן מאלי.

ולפיכך תקנו לנו חז"ל לברך בכל יום מחדש, ללמדנו שבכל יום ויום צריך להתבונן מחדש על כל הטוב - על שקמנו בבקר ואנו יכולים לקום וללכת ולראות וכן הלאה. וכן אנו מברכים בכל יום יוצר אור מחדש, היות שמה שברכנו אתמול על בריאת השמש זה לא מספיק, כל יום צריך לישן מחדש שהשמש לא זורחת לבד ולא בגלל שהיא זרחה אתמול, אלא בגלל שמלך מלכי המלכים צוה עליה לזרח היום והשמש זה רק דגמא ועלינו להמליך את ה' על כל הטוב שהוא משפיע עלינו בדרכים שונות ולראות את ה' מציץ מבין החרקים בתוך ההסתרה, וכמו שנאמר באברהם 'הציץ עליו בעל הבירה' - מי שמחפש את ה', זוכה לראות את ה' על כל צעד ושעל.

ידוע המעשה באחד שהגיע לפני אחד מגדולי האדמו"רים ותנה בפניו את צרותיו, והאדמו"ר אמר לו שיעצק חזק ב'אנא' שבהלל ויראה ישועות, החסיד צעק חזק בכונה גדולה ב'אנא ה' הושיעה נא והצליחה נא' כשהבחין בכך האדמו"ר אמר לו, שפונתו היתה שיעצק באנא ה' כי אני עבדך פאשר אדם מתבטל לה' וממליך אותו על הכל ה' הוא זוכה לראות ישועות.

עשה לו את כל החיל שיש לו, אדם נכנס לבית שלו או נוסע ברכבו והוא לא מקשר את זה לה'; וכן ברוחניות, אדם לומד ועלול לחשב שבוכות השכל שלו הוא לומד ומבין.

ועל כל זה אנו צועקים המלך! ומכריזים: רבונו של עולם, כל מה שיש לנו זה אתה, אנו ממליכים אותך ומודים לך על החיים שאתה נותן לנו, על הבריאות, על הנשימות, על הפרנסה ועל הדירה, ולפיכך תוקעים בשופר ומוציאים את הנשימות בצעקה גדולה, ומכונים במחשבתנו: 'רבונו של עולם, אנחנו נושמים בכח הנשמה הטהורה שנפחת באפינו, אנו ממליכים אותך על שנה נוספת שאתה נותן לנו בחיים יחד עם בני ביתנו'. ראש השנה זה תחלת השנה, ללמדנו שנפתח את השנה בהמלכת ה' ונחיה את זה כל השנה.

וזה יסוד כל המצוות, לדגמא מצות מזוזה מלמדת אותנו לפני שאתה נכנס לבית, תניח את היד על המזוזה ותזכור את ה' שנתן לך בית ותמליך אותו על הבית באהבה. וזה מה שאונקלוס הגר למד את שליחי המלך שבאו לאסור אותו, ואמר להם: ה' הוא אבא שלנו והוא שומר עלינו שאנו יכולים לשבת בבית בשלום.

וכן כל הברכות נועדו להזכיר לנו מי מביא לנו את האכל, מי נותן לנו דעת, מי נותן לנו בריאות; וזה יסוד תפלת שמונה עשרה שאנו עומדים לפני המלך ומברכים על הדעת ועל הרפואה והפרנסה, כל ברכה אנו מכריזים שה' הוא חונן הדעת ונותן לנו אכל וכן הלאה.

וזה שאמרו חז"ל (נדרים פא). שחרבן בית המקדש בא על שלא ברכו בתורה תחלה, יסוד הלמוד זה הברכה שלפני הלמוד, שאנו מתבוננים בנותן התורה שנתן לנו את התורה בכדי שנדבק בו, שלפני שאנו נגשים ללמוד נצחק המלך.

וכן נפסק בהלכה, שבשעה שאומרים את שם ה' בברכת המוציא מרימים את הלחם, חז"ל מלמדים אותנו, לפני שאתה הולך לאכל, תעצר ותתבונן מי דאג לך ללחם שאתה אוכל! ולפיכך יש עשר תבות בברכת המוציא כנגד עשר מלאכות שבפת, ובדאי שאין ענין רק במספר שזה כנגד זה, אלא טמון בכך מחשבה, לפני שאדם מברך על המגמה עליו להתבונן כמה ה' המלך הטוב, סבב הכל חדשים רבים קדם בכדי שנוכל לאכל עכשו לחם.

בגמרא (ברכות נח). מובא: "בן זומא ראה אכלוסא על גב מעלה בהר הבית אמר 'ברוך חכם הרזים וברוך שבפרא כל אלו לשמשני', הוא היה אומה כמה גיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכל, חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואחר כך אכל, ואני משכים ומוצא כל אלו מתקנין לפני". והינו שהוא המליך את ה' על כל האנשים - כל אחד ואחד הזכיר לו את ה' ואת רוב טובו וחסדו.

וזה שהרמ"א בשלחן ערוך פותח את ארח חיים בהלכה של "שוייתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני

שה' ברא לנו את כל הבריות הטובות בכדי שיהיה לנו כל טוב לפרטי פרטים, ובמקום לכפות טוב, נעריך ונניקר את בני בתינו ונקרין תמיד שמחה והוקרה.

וכבר אמרו חז"ל: 'כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו', נהיה חכמים, נניצל את הנסיונות שהקב"ה שולח לנו עם בני אדם, בכל זמן ועת, על מנת שנשתק ונשתק, ונזהר מלצער את הבריות ובפרט את בני ביתנו.

הקב"ה רוצה שנמליך אותו בתוך הבית שלנו. הבה נתבונן, כמה פעמים אנו פועסים על זוטות, על כמה שקלים בודדים, או שהזהרנו את האשה לעשות כדברינו בדייק, וכאשר זה לא נעשה אנו מתפרצים בכעס.

ברם, כאשר נשקל נכון את כל הטוב המרבה שאנו מקבלים מהאשה, שכל אשר לנו שלה היא, כמו שחנה רבי עקיבא את תלמידיו.

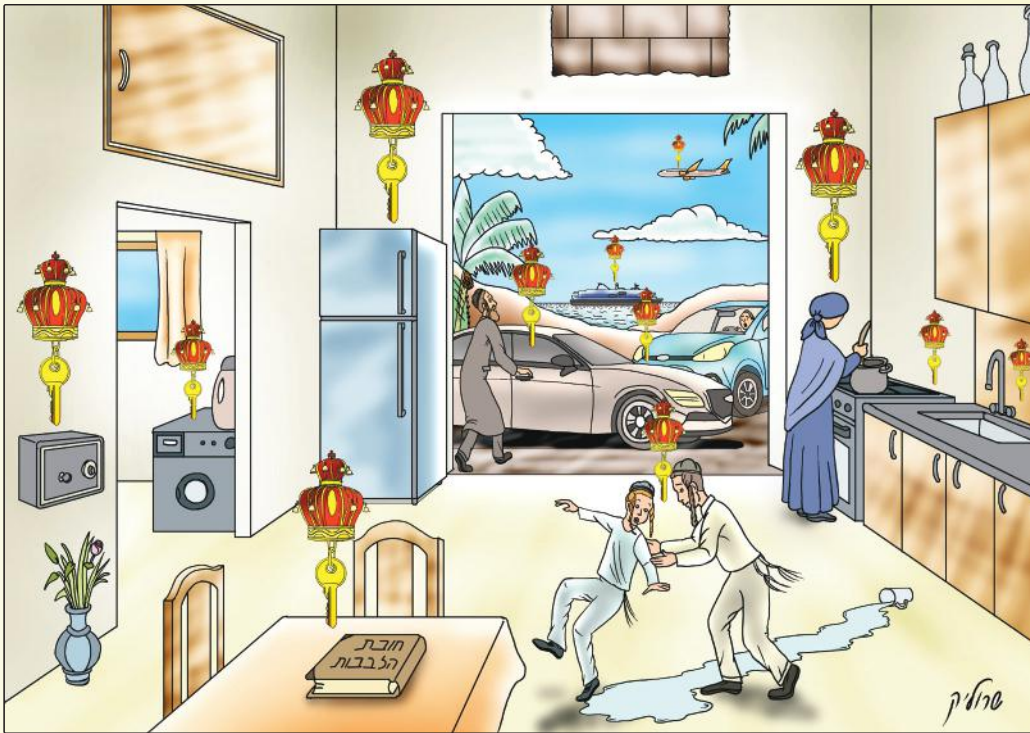
ראוי לנו להתבונן שהאשה עושה אותנו כמלה, ונותנת לנו כל טוב גשמי ורוחני, נמליך את הבורא על כה, ונברך 'בורא נפשות רבות',

פנינים מצויירים

הקשיים זה קריאה מאתו יתברך שנשוב ונהיה קרובים אליו. נתפס את הילדים בבית, ונקוד בשמחה ובאהבת ה'. נמליך את ה' על הדם שזורם בגופינו, שאין לנו מחלה בדם רח"ל, נמליך את ה' על השרירים שפועלים בנו בלי שום נזון שרירים, על האכל שיש לנו בשפע עצום. נזעק שה' מכלכלנו בכל טוב שבעולם.

ולא רק בבית, גם כאשר אנו יוצאים החוצה נהיה קרין אור שמקרינה שמחה אהבת ה' והשגתו הנפלאה עלינו.

במקור לקנטר ולהתאונן ולהתקוטט עם הזולת -

הוא מתמלא בלחץ ובכעסים. ברם, כאשר אדם יודע שה' מנהל אתו, הוא משחרר את כל המלכות והאדנות המדומה שלו, וממליך את הקב"ה.

וכן לפעמים קורה לאדם שנאבד לו המפתח של

האוטו או של הבית ואזי הוא בצער גדול, וזה זמן להתבונן ולהעריך שה' נותן לנו להכנס לבית ולסוע באוטו, וכן הלאה, כל קשי זה בעצם קריאה משמים שנתקרב לבורא.

ולפיכך, בראש השנה אנו תוקעים בשופר, ומוציאים את הנשימות שבגופנו לפני הקב"ה, וממליכים אותו על כל נשימה ונשימה. ללמד, שאנו לא יכולים לעשות כלום, וה' מנשים אותנו ונותן לנו כל טוב. וזה "מכלכלנו" - כל כל, שה' מכלכל כל אחד ואחד ונותן לנו די צרכינו.

נמצינו למדים, שבמימים אלו, עלינו להמליך את ה' על כל מה שעובר עלינו, ולדעת שכל הטוב שיש לנו, זה מהקב"ה. וכן כל

כחם של המצות הקטנות

"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאות הוא ממך... בפיה ובלבבך לעשותו"

איתא במדרש רבה (ח) "אמרו לו ישראל למשה רבנו הרי אתה אומר לנו לא בשמים היא ולא מעבר לים היא והיכן היא? אמר להם במקום קרוב הוא בפיה ובלבבך לעשותו, אינה רחוקה מכם קרובה היא לכם".

הנה ענין המצות זה חבור בינינו לקב"ה 'מצות' מלשון צות וחבור, ועבודתנו לפתח את העמק שבכל מצוה ועל ידי כן להיות קשורים עם הקב"ה בכל מעשינו, ולא עוד אלא שכל מעשה שאנו עושים אפלו הגשמי ביותר, יכול להיות מצוה גדולה או חלילה עברה, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא (הוריות יא.) לגבי קרבן פסח ועל אשת חבר הקנין, שכשאדם עושה את מעשיו למען ה' יתברך אזי כל מעשיו מצות גדולות, ברם כשאדם מלא בפניות ומחשבות על עצמו ועל כבודו הם נהפכות לו לרועין.

ועל כן ראוי לנו להקדיש זמן בכדי להתבונן על מעשינו שיהיו למען ה' יתברך ומתוך מחשבה על הקב"ה, וזה הענין שנהגו ריאי ה' לעשות מדי שעה, דקה של התבוננות בקב"ה, שעל ידי זה אנו עוצרים ממרוצת הרגלנו וחושבים בכל מעשה על הקב"ה, ועל זה אמרו חז"ל בגמרא (ע"ז טו.) "יש קונה עולמו בשעה אחת".

הבה נתחזק בלנו לשים דגש של מחשבה קטנה בכל מעשה, ועל ידי כן נראה שעבודת ה' אינה רחוקה מאתנו, ואינה בדברים גדולים אלא דוקא בדברים הקטנים ביותר שבעצם הם גדולים מאד, כדגמת ההודאה על דברים שגרתיים, כהליכה, אכילה ועוד, וכן הלאה בכל מעשינו והליכותנו, ובזה נהיה קרובים וקשורים אליו יתברך תמיד.

"והשבת אל לבבך... ושבת עד ה' אלקיך"

הנה נאמרו כאן שני ענינים בענין התשובה א. שהאדם ירצה לעזוב את חטאיו ולהשתפר ב. לשוב בפעל וזה על ידי שנתבונן על דרכנו ועל מדותינו, כמה אנו לקויים, ונעשה מעשים שמזכירים את טבענו לטובה, ועל ידי זה נשפר את השרש שמביא אותנו לחטא, בכדי שלא נכשל שוב.

א. אנו מברכים על השופר 'לשמוע קול שופר', שהשופר מלמד אותנו שאנו לא תמיד צריכים לדבר, אדרבה אנו צריכים לשתק ולשמע בהכנעה את דברי הצדיקים, שמלמדים אותנו מהו רצון ה'.

ב. בראש השנה, אנו תוקעים שלושה סוגי תקיעות. תקיעות פשוטות, שמסמלות לזמנים שהכל הולך לאדם ישר ופשוט. ויש זמנים של שברים, שיש לאדם קשיים ומשברים. ויש זמנים של תרועה, שאדם ממהר ומרגיש שהוא מנהל את עניניו.

ועל הכל אנו ממליכים את ה' ומודים לו על כל הזמנים שהוא נותן לנו במשך השנה. היות שבכל דרך וזמן, ובכל מצב ומארה ה' ממתין שנראה אותו ונמליך אותו עלינו.

ג. ר"ה קודם ליוה"כ ולא מקדימים בתחלה כפרת עוונות ואחר כך המלכת ה', כי בר"ה אדם בא איך שהוא, ולמרות שיש בו מדות רעות, העקר שיבא עם שופר כפוף - עם הכנעה ועם ידיעה שיש בו מדות רעות, שעליו לשפר ולתקן אותם, ודוקא הלב הנשבר של האדם יכול לזכותו בדיו, לכן תוקעין 'שברים' להראות את כל השברים ואת הלב הנשבר כדגמת חולה שבא לרופא בעת שהוא חולה ושבור, ודוקא - כשאדם כפוף ונכנע אפשר לרפאותו.

ד. בראש השנה למרות שאין לנו קרבות נותר לנו המצוה של תקיעת שופר, שזה בא מתוך הכנעה כנה לפני המלך, בלי שום הרגשה שאנו עושים משהו, ולכן לא אומרים כלום בעת התקיעות אלא צעקה פנימית מעמק הלב, בלי שכל, שבזה עלול להיות שקרים ומדות רעות חלילה, וכן בעת תקיעת שופר יש תקיעות של בכי ושמחה על כל הטוב שהבורא עושה עמנו, שמחה אותנו ונותן לנו שפע כל טוב.

המשך הסיפור מעמוד א'

אף אחד לא נפגע.

לאחר התפלה הגבאי נגש אלי כשהוא מלא בשמחה ושאל אותי איך ארע הפלא הגדול הזה שידעת להושיב באותם רגעים את בנך הקטן על ברךיה הרי הוא היה אמור לשבת במקום שרכשת עבורו? באותם רגעים נגש אלנו אותו יהודי שבנו ישב על כסא בני והסביר שבנו ישב שם בטעות משום שהיה נדמה לו שהוא מקומו. פמובן הודתי לה' שנתן לחברי את הטעות הזאת שאגרמה להצלת חיי בני.

התברר לי שההבטחה לה' שלא לבא לכלל מריבה על מקומות ישיבה הצילה את חיי בני מרדת שחת, ודרכי לספר את המעשה הזה לבני ולנכדי, בכל ערב הימים הנוראים עם המסקנה הפאה: הדרך לאדם להבטיח את מקומו בעולם הזה, היא על ידי שיתר על מקומו לאחרים...